

İSRAİL'İN GAZZE'DEKİ ÇATIŞMALARDA ORANTISIZ GÜÇ KULLANIMI VE ANLAMI

GÖKHAN BATU

Uzman ORSAM

“

Her ne kadar 7 Ekim saldırısını önlemede zafiyet göstermiş olsa da İsrail'in, Gazze'ye yönelik harekât konseptinin ve bunun şiddet dozajının gelişigüzel belirlenmediğinin altının çizilmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle ne bölgeden gelen görüntülerde izlenen şiddet manzarası ve caydıncılık tesisi odağında ortaya konulan güvenlik stratejisi ne de bunun mimarlarının oyun planı çerçevesinde yürüyen askerî harekât, hesaplanmamış veya uluslararası yansımaları öngörülemeyen bir metodoloji kapsamında yürütülmektedir.

”

7 Ekim saldırısıyla ulusal güvenliği bağlamında tarihinin en büyük darbe-lerinden birini alan İsrail'in, ilk şokun atlatılmasını müteakip dönemde buna cevaben dört aşamalı bir stratejisi olduğu değerlendirilmektedir. İlk aşama, 7 Ekim'de Gazze çevresindeki meskûn mahallere sızan grupların buralardan çıkarılması olmuştur. Söz konusu grupların buralara girmesi dahi

İsrail adına tam bir felaket senaryosuyken, bunların çıkarılması yaklaşık 5 gün sürmüştür. İkinci aşama Gazzeli grupları hedef alan hava saldırıları icra edilmesidir ki bu esasen stratejinin bir aşamasından daha çok, hâlen süren ve şehre yönelik harekâtın başından

sonuna kadar devam ederek İsrail'in orantısız gücünün bir sembolü şeklinde tezahür edecek çok boyutlu ve çok işlevli bir faaliyettir. Üçüncü aşama ise şehre yönelik bir kara harekâttır ki bu sayede halkın yiten güvenlik algısı, güvenlik güçlerine güvenin tekrar

tesisi en öncelikli konular olmuştur. Rehinelere mevcudiyeti, Gazzeli grupların asimetrik kabiliyetleri ve meskûn mahal operasyonlarının zorluğu bu noktada ciddi kısıtlılık teşkil etmiştir. Nitekim, 7 Ekim sonrasında Gazzelilere, ilk olarak "Gazze'yi terk etmeleri", daha sonra güneye gitmeleri yönünde İsrail Ordusu tarafından yapılan çağrılar da sivillerin ayrıştırılması yönünde bir hamledir. Ancak ağır bombardıman altında, yaklaşık 23 km uzunluğundaki hattı sivillerin nasıl gideceğine dair bir açıklama söz konusu olmamış, gelinen noktada verilen sivil kayıplardan da anlaşılacağı üzere bu durum pratikte uygulanamamıştır. Kara harekâtının icrası adına bir diğer zorluk ise 7 Ekim'de yaşanan saldırının istihbar edilememesiyle gözlemlenen istihbarat ve analiz zafiyetlerinin, operasyonel anlamda gereken taktik istihbarat gereksinimi kapsamında da söz konusu olmasıdır. ABD ile ilişkiler ve uluslararası konjonktürün de uygunluğunun arandığı gözlemlenen müteakip süreçte İsrail, kara operasyonuna başlamak için 20 güne yakın bir süre beklemek ve hazırlık yapmak durumunda kalmış, bu sırada Gazze'de yoğun bombardımanlarına devam etmiş, dönem dönem elektrik, su ve yakıt girişini durdurmuştur. 26-27 Ekim tarihlerinde İsrail Ordusu, Gazze'ye kuzeyde deniz tarafında es Siafa, kuzeybatıda ise Beit Hanun'dan giriş yapmıştır. Üçüncü taarruz ise doğuda Cuhur ed Dik istikametinden gerçekleşmiştir. Buradan taarruz eden birlikler, deniz yönünde ilerleyerek, Hamas'ın ağırlık merkezi olarak ifade edilen kuzeydeki Gazze'nin merkezini güneyden çembere al-

mıştır. Bunlara paralel olarak başlayan, en güneyde, Refah istikametinde yapılan harekâtın ise şaşırtma olduğu düşünülmektedir. Dördüncü aşama ise Gazze'nin bütünüyle kontrol altına alınması, şehirdeki güvenlik rejiminin değiştirilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu kapsamda Gazze'nin, Hamas ve diğer gruplardan arındırılmasının amaçlandığı ifade edilmektedir. Ancak şehirde yeni güvenlik rejiminin kimin kontrolü altında olmasının amaçlandığı konusu hâlâ yeterince açık değildir.

“

7 Ekim'de açıkça ortaya çıktığı üzere İsrail'in hem Hizbullah hem de Filistinli gruplar üzerindeki caydırıcılığı yıpranmıştır. Devam eden kara operasyonlarında izlenen orantısız şiddet, planlı ve caydırıcılık tesisine yönelik yürütülen bilinçli bir aklın ürünü olarak uygulanmaktadır. Bu doğrultuda İsrail Ordusunun, Gazze'deki güvenlik rejimini değiştirmeye yönelik amacına ulaşması durumunda, bölgede İsrail'e yönelik tehdidin mekân ve şekil değiştireceği değerlendirilmektedir.

”

GAZZE'DE İSRAİL'İN ORANTISIZ ŞİDDETİNİN ARKA PLANI

Her ne kadar 7 Ekim saldırısını önlemede zafiyet göstermiş olsa da İsrail'in, Gazze'ye yönelik harekât konseptinin ve bunun şiddet dozajının gelişigüzel belirlenmediğinin altının çizilmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle ne bölgeden

gelen görüntülerde izlenen şiddet manzarası ve caydırıcılık tesisi odağında ortaya konulan güvenlik stratejisi ne de bunun mimarlarının oyun planı çerçevesinde yürüyen askerî harekât, hesaplanmamış veya uluslararası yansımaları öngörülemeyen bir metodoloji kapsamında yürütülmektedir. Gabi Siboni, henüz 2008 yılında, INSS'te yayımladığı görüşünde, İsrail'in içinde bulunduğu durumda iki büyük tehlikenin söz konusu olduğunu aktarmaktadır; ilki İsrail'in, kuzey sınırında, Gazze'ye benzer formatta bir yıpratma dinamiğine çekilmesi tehlikesidir. İkincisi ise İsrail Ordusunun hem kuzeyde hem de Gazze Şeridi'nde girmesi olası geniş kapsamlı çatışma ve bununla ilişkili mülahazalardır. Siboni'ye göre, savaşta bu iki meydan okumanın üstesinden, öncelikli olarak düşmanın zayıf karnına orantısız saldırıların düzenlenmesi, ikincil düzeyde ise düşmanın füze saldırısı kapasitesini etkisizleştirme prensibinin benimsenmesi suretiyle gelinebilir. Bu kapsamda, çatışmanın patlak vermesiyle beraber İsrail Ordusunun derhâl ve kararlı

bir şekilde harekete geçmesi, bu sırada orantısız güç uygulamak suretiyle düşmanın faaliyetlerine darbe vurması esastır. Böylesi bir cevap, uzun ve maliyetli yeniden inşa süreçlerini gerektirecek ölçekte bir cezalandırma amacını temsil etmektedir. Bu çerçevede saldırı, mümkün olan en hızlı şekilde gerçekleştirilmeli ve füzelerin atıldığı her bir sistemi tespit etmek yerine buradaki varlıklara zarar vermeyi öncelik olarak kabul etmelidir. Ayrıca bu cezalandırma, karar vericileri ve iktidar elitini hedef almalıdır. Örneğin, Suriye'de cezalandırma açıkça Suriye Ordusu, Suriye rejimi ve Suriye devlet yapısına yöneltilmeliyken, Lübnan'da bunlar hem Hizbullah'ın askerî kapasitesi hem de ekonomik çıkarları ve örgütü destekleyen sivil unsurların merkezlerini hedef almalıdır. Dolayısıyla Lübnan hükümetinin Hizbullah'la ilişkileri yakınlaştıkça Lübnan devletinin altyapısının daha fazla hedef alınması esastır. Siboni, böylesi bir sistematikğin ürünü olan harekâtlarında, hasımların karar vericilerinin hafızasında uzun yıllar ka-

lacağını ve İsrail'in caydırıcılığını artırırken, İsrail'e yönelmesi olası saldırıları uzun bir dönem boyunca azaltacağını ifade etmektedir. Aynı zamanda, söz konusu ülkeler, bu saldırılar dolayısıyla uzun yıllar boyunca, ciddi kaynak ayrılması gerekecek yeniden inşa programlarına ihtiyaç duyacaktır. Bu iki husus, devlet mekanizmasında ve işleyişinde birçok yapısal sorunla karşı karşıya bulunan Lübnan için ciddi sorun teşkil edecekse de Hizbullah'ın, devlet yapısından bağımsız ve İran'la ilişkili olarak yönetme imkânı bulduğu kendi ekonomisi adına kısıtlı bir caydırıcılığı işaret edecektir. Dahası İran'ın ulusal güvenliğinin riske girdiği olası bir krizde, Hizbullah'ın kendine ait ajandası ve vizyonu karşısında mezkûr hassasiyetlerin ne kadar etkili olacağı da şüphelidir. Zira örgütün jeopolitik etkinliği, İran adına kolay vazgeçilebilecek bir husus olmanın ötesindedir.

Bölgedeki çatışma süresinin kısıtlanması ve kamuoyu algısının çatışmanın seyri ve sonucuna ilişkin yönetilmesi önem arz etmektedir. Siboni'ye göre bunun için uzun bir süre ağır ateş gücünün kullanılması gerekebilecektir. Söz konusu olasılıklar ışığında İsrail'in her türlü senaryoya hazırlıklı olması, topyekûn bir çatışma da dâhil bütün olasılıklar karşısında sürpriz yaşamaması gerekmektedir. Hâlihazırda milletvekili olan eski İsrail Ordusu Genelkurmay Başkanı Gadi Eisenkot, 2008 yılında İsrail'in orantısız şiddeti önemli bir caydırıcılık unsuru olarak kullandığı konseptin altyapısını oluşturan Dahiya Doktrin'i ni şu cümlelerle açıklamıştır: "İsrail'e ateş açılan her köye karşı orantısız güç

kullanacağız ve büyük hasar ve yıkıma neden olacağız. Bizim açımızdan bunlar askerî üsler... Bu bir öneri değil. Bu zaten onaylanmış bir plan." Eisenkot, Hamas'ı ve Hizbullah'ı güçlenmekten caydırmanın son derece zor olduğunu, İsrail'in onları harekete geçmekten caydırma kabiliyeti bulunduğunu ancak aynı zamanda güç tesisi girişimlerini de caydırmak ve engellemek gerektiğini ifade etmektedir. Ancak İsrail'in, enerjisinin büyük bir kısmını şoven yöntemlerle değil, eylem yoluyla caydırıcı operasyonlara yönlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda, savaşın çıkması durumunda Hizbullah'a orantısız bir şekilde saldırma fikri Eisenkot tarafından, kuzeydeki kuvvetlerin komutanlığını yürüttüğü dönemde gündeme getirilmiştir. Eisenkot, burada sivillere değil, Hizbullah'a ağır bir darbe vurmak için saldırmaktan söz ettiğini, yanlış anlaşıldığını ifade etse de çatışma ortamında veya öncesinde sivillerin, muharip unsurlardan nasıl ayrıştırılacağı veya bunun bir pratiği olup olmadığı hususunda bir detay vermemiştir. Dahası, hâlen süren Gazze'deki çatışmalar da bunun en önemli göstergesidir.

Eisenkot, 2010 yılında yayımladığı "Değişen Tehdit? Kuzey Bölgesindeki (Tehdide) Cevap" adlı makalesinde ise -7 Ekim'de yaşananların simetriği niteliğindeki- kuzey cephesinden gelmesi olası saldırı senaryosuna değinmiştir. Bu senaryoya göre İsrail'in maruz kaldığı tehdit değişime uğramıştır. Bu kapsamda Lübnan Hizbullahı, kısıtlı veya geniş bir alanda hâkimiyet sağlamak için İsrail'e sürpriz bir saldırı düzenlemeyi planlamakta-

dır. Söz konusu stratejiyle İsrail'de şehir merkezlerini hedef alan büyük bir füze ve roket saldırısı gerçekleştirilecek ve gerilla taktikleri uygulanacaktır. Bu durum, İsrail'in zayıf yönü olan sınıra yakın bölgelerdeki sivillerin mevcudiyetiyle İsrail'in askerî üstünlüğünün dengelenmesi üzerine kurulmuştur. Buna göre sivil bölgelere kapsamlı ve sistematik bir yaklaşım üzerinden gerçekleştirilecek saldırılarla İsrail'e hasım Filistinli gruplar, sınır içindeki eylemleriyle korku ve geniş bir tahribat oluşturarak politik bir başarı elde etmek istemektedirler. Bu manzara, İsrail'in 7 Ekim'de yaşadığı saldırıya karşı stratejik bir hazırlığın bulunduğu ancak bunu uygulamak adına ciddi zaaf yaşadığını göstermektedir.

Sonuç olarak 7 Ekim'de açıkça ortaya çıktığı üzere İsrail'in hem Hizbullah hem de Filistinli gruplar üzerindeki caydırıcılığı yıpranmıştır. Devam eden kara operasyonlarında izlenen orantısız şiddet, planlı ve caydırıcılık tesisine yönelik yürütülen bilinçli bir aklın ürünü olarak uygulanmaktadır. Bu doğrultuda İsrail Ordusunun, Gazze'deki güvenlik rejimini değiştirmeye yönelik amacına ulaşması durumunda, bölgede İsrail'e yönelik tehdidin mekân ve şekil değiştireceği değerlendirilmektedir. Gazze'de süren çatışmalarda gözlemlenen, orantısız şiddet üzerinden yürüyen konseptin ise kısa vadede Tel Aviv'in güvenliğine katkı sunması ihtimal dâhilinde olmakla birlikte orta vadede, özellikle Ortadoğu halkları için Filistin meselesinde Soğuk Savaş'a benzer bir algıya dönüşün mümkün olduğu düşünülmektedir. ■